

IVAN PEKLIĆ: KRIŽEVAČKA TRAGETKINJA NINA VAVRA U HRAMU HRVATSKE TALIJE, KRIŽEVCI 2010., 260 STR.

U izdanju Gradske knjižnice "Franjo Marković" Križevci objavljena je knjiga *Križevačka tragedkinja Nina Vavra u hramu hrvatske Talije*, povjesničara Ivana Peklića. Kako sam autor navodi, postoje dva razloga za pisanje ove monografije: sto trideseta godišnjica rođenja Nine Vavre (1879.-1942.) i Vavrina ljubav prema kazališnoj umjetnosti na koju profesor Peklić želi skrenuti pozornost. Monografija je nastala s namjerom da prikaže lik i djelo Križevčanke, prvakinje hrvatskoga glumišta s početka 20. stoljeća, znamenite filmske glumice, spisateljice i prevoditeljice. Građa koju je autor prikupio sastavljajući ovu monografiju, prvi je puta na vidjelo iznijela Vavrino aktivno sudjelovanje u kulturnom životu Hrvatske između dva svjetska rata. Recenzenti knjige su dr.sc. Snježana Banović, kazališna redateljica i dr.sc. Darko Lukić, dramaturg. U knjizi su i opsežni sažeci na engleskom, njemačkom i talijanskom jeziku.

U prvom dijelu monografije prikazan je život ove svestrane umjetnice na temelju istražene arhivske građe i iskaza drugih autora o Vavri. Iz Matične knjige rođenih Župe sv. Ane saznajemo da je Nina Vavra rođena 5. siječnja 1879. godine u Križevcima. Školovanje je započela u Križevcima, a nastavila u Zagrebu gdje je završila glasovitu Miletićevu glumačku školu i tako započela svoj kazališni rad. Godine 1908. Nina Vavra udaje se za kolegu i umjetničkog prijatelja, redatelja Josipa Bacha. Dugo godina njihov umjetnički rad teče zajedno. On je ravnatelj drame, a ona mu je pomagačica i glumica.

Drugi dio monografije opsegom je najveći, a posvećen je Vavrinom kazališnom djelovanju. U njemu autor posebno naglašava njezin uspjeh u ulogama tragičnih majki, te ističe ulogu u Ogrižovićevoj *Hasanaginici*. Ova predstava održala se na programu punih 26 godina, a ulogom Hasanaginice Vavra je doživjela svoj najveći uspjeh i ostala nenadmašena do današnjih dana. Mnogobrojne kritke iz svih tadašnjih novina, iznesene u ovom poglavlju, svjedoče koliko se zaista cijenio Vavrino kazališni rad. Opisi pojedinih poglavlja bogato su popraćeni fotografijama iz života Nine Vavre i plakatima brojnih predstava u kojima je sudjelovala. Plakati predstava tijekom više od 40 godina njezine kazališne karijere sačuvani su u Muzejskoj kazališnoj zbirci Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazalište i glazbu HAZU.

Treći dio monografije posvećen je gostovanjima Nine Vavre izvan matičnog kazališta. Iz brojnih osvrta na predstave, novinskih članaka i časopisa saznajemo da je Vavra gostovala u Pragu, Beogradu, Nišu, Osijeku, Daruvaru, Bjelovaru, Splitu, Karlovcu, ali i u rodnim Križevcima gdje je nastupila s predstavom *Mača Petra Petrovića Pecije*.

Za života Nine Vavre filmska je umjetnost tek započela svoj razvoj, no ova se umjetnica okušala i kao filmska glumica. Vavra je sudjelovala u dva filma: *Matija Gubec* i *Vragoljanka*.

Uz glumu, Vavra se bavila i spisateljskim radom. U petom dijelu monografije autor donosi Vavrino književno ostvarenje, brojne osvrte o poznatim umjetnicima i suvremenima, njezinu novelu *Probudjenje - Iz "Ispovijesti jedne starije gospojice"* i najznačajnije Vavrino djelo *Dolazak Hrvata*, povijesnu dramu u pet činova. Prikaz i kritike kazališnog izvođenja ove drame opisani su u šestom dijelu monografije. Nina Vavra bavila se i prevoditeljskim radom, uglavnom s češkog i njemačkog jezika. U sedmom poglavlju ove monografije pobrojani su Vavrini prijevodi dramskih djela koja su izvođena u hrvatskim kazalištima.

Posljednje poglavlje opisuje Vavrino odnošenje s poznatim hrvatskim književnicima dokazujući tako vrlo angažiranu ulogu Nine Vavre u društvenom i kulturnom životu Hrvatske u prvoj polovici 20. stoljeća. Milan Begović redovito objavljuje članke i kazališne kritike o Nini Vavri, ističući njezinu veličinu i izvrsnost. Branko Gavella, Miroslav Krleža i Antun Gustav Matoš u svojim zapisima o kazalištu nerijetko se osvrću na uloge koje je Vavra igrala tijekom svog kazališnog

rada. Monografija je posebno vrijedna jer nam po prvi puta donosi i Vavrinu korespondenciju s istaknutim književnicima onoga vremena, Milanom Ogrizovićem i Ivom Vojnovićem.

U ovoj monografiji posvećenoj križevačkoj tragetkinji Nini Vavri, Ivan Peklić prikazavši s povijesnog gledišta život i djelo prve naše moderne glumice, otkriva još jedan kutak zaista bogate povijesti Križevaca i njegovih znamenitih ličnosti.

Jelena Prugović

DAMIR DEMONJA, PAVLO RUŽIĆ: RURALNI TURIZAM U HRVATSKOJ, S HRVATSKIM PRIMJERIMA DOBRE PRAKSE I EUROPSKIM ISKUSTVIMA, MERIDIJANI, SAMOBOR 2010./2011., 320 STR.

Konačno je i u Hrvatskoj izašla knjiga koja na obuhvatni i stručno-znanstveni način tretira pojavu ruralnog turizma. Dr. sc. Damir Demonja je, doduše, povjesničar umjetnosti, ali je od 2003. zaposlen u Ministarstvu turizma kao viši stručni savjetnik za međunarodnu suradnju, a posebno ga zanima kulturni i ruralni turizam. Ta svoja istraživanja nastavio je od 2006. na zagrebačkom Institutu za međunarodne odnose. Član je Znanstvenog vijeća za turizam HAZU. Drugi autor, dr. sc. Pavlo Ružić, završio je ekonomiju i živi u Poreču, gdje je zaposlen na Institutu za poljoprivredu i turizam. Na riječkom Veleučilištu predaje i kolegij "Ruralni oblici turizma". Dakle, ovaj dvojac stručno relevantnih ljudi osmislio je znanstvenu analizu novoga turističkog smjera u Hrvatskoj, ruralnog turizma. Svoj znatan prilog dale su i suradnice Lidija Mišćin i Dijana Katica, kao i recenzenti dr. sc. Sanja Tišma, dr. sc. Sanja Maleković i mr. sc. Robert Baćac. Grafički je knjigu vrlo uspješno osmislila urednica Petra Somek, uz izuzetne fotografije Josipa Grđana. Uz potporu Ministarstva turizma (predgovor je napisao ministar Damir Bajš), nakladnik knjige je samoborska Izdavačka kuća Meridijani.

Ministar Damir Bajš, među ostalim, naglašava da u suvremenim analizama turističkih tržišta danas valja osobito naglasiti važnost prisustva ruralnog turizma i njegovih brojnih oblika: kulturnog turizma, ekoturizma, lječilišnog, avanturističkog, robinzonskog i drugih. Naime, današnji turisti sve više traže upravo takvu turističku ponudu, a ruralni prostor Hrvatske u tom pogledu još nije niti približno iskorišten. Glavni aduti hrvatskoga turizma bili su i ostali Jadranska obala i more, te donekle urbana turistička ponuda. Golem potencijal ruralnoga turizma tek se pomalo otkriva i razvija turistička ponuda na selu i u prirodi.

U tom kontekstu, ova knjiga ima posebnu važnost i mnogi su je željno očekivali. Ona ne samo da daje analizu postojećeg stanja i donosi dosadašnja hrvatska i europska iskustva, već daje i stručne temelje za poticanje razvoja ruralnoga turizma u nas. Dakako, ruralni turizam ima naglašene razvojne mogućnosti i u porječju Drave, posebice u prirodnim posebnostima holocenih ravni (poloja) Mure, Drave i pritoka.

Knjiga donosi stručno-znanstvenu analizu ruralnoga turizma. U prvom poglavlju razrađene su osnove ruralnog turizma. Govori se o pojmu, terminima i poduzetničkim oblicima ruralnog turizma, zatim o ruralnim turističkim destinacijama, te o oblicima agroturističkog ruralnog turizma i ostalih vrsta turizma u ruralnom prostoru. Drugo poglavlje analizira i predočuje aktualno stanje ruralnog turizma u Hrvatskoj. To se prvenstveno odnosi na hrvatski agroturizam, ali i na ostale oblike turizma u našim ruralnim područjima. Zatim su predočeni naši objekti i drugi kapaciteti ruralnog turizma, pa obujam turističkog prometa u njima, o tržištu ruralnog turizma, te na kraju podaci i poruke dvaju dosad održanih hrvatskih kongresa o ruralnom turizmu (2007. i 2010.).